

8. Шаф О. Біблійний дискурс у творчості Сергія Жадана: концептуальність та функціональність). *Український смисл: зб. наук. пр.* Дніпропетровськ, 2012. №1. С. 267-275.

Гуляк Ілона,
Тернопільський національний
педагогічний університет ім. В. Гнатюка
Науковий керівник: к. ф. н., доц. О. С. Вербовецька

ХАРАКТЕРИСТИКА ФІТОНІМІВ ТА ЗООНІМІВ У ТВОРІ І. КАЛИНЦЯ «ПАН НІХТО»

Українська літературна ономастика – молода лінгвістична дисципліна, що розглядає питання інтерпретації власних назв у художніх творах. На сьогодні представлена як працями теоретичного характеру, у тому числі дисертаційними роботами, так і безпосередньо практичними розвідками, де розкрито аспекти функціонування власних назв в тому чи іншому художньому тексті (Л. Масенко, Ю. Карпенко, О. Карпенко, Т. Немировська, Г. Шотова-Ніколенко, С. Ільєва, В. Лобода, С. Шевчук, Н. Хрустик, Г. Лукаш, Т. Антонюк, Ю. Гойдаш та ін.).

Відсутність ґрунтового аналізу власних назв у творі І. Калинця «Пан Ніхто» визначає актуальність обраної теми. Метою нашої роботи є лінгвістична характеристика фітонімів та зоонімів у книжці І. Калинця «Пан Ніхто» [1].

Іменування героїв займають особливе місце серед усіх мовних засобів, які автор використовує для художнього оформлення свого твору. Власні назви є носіями ідейно-художніх думок письменника, допомагають втіленню авторського задуму в художньому тексті. Колоритним фрагментом національно-мовної картини світу, відкритим і цікавим для досліджень, є назви рослин (фітоніми) у наріччях української мови. Фітоніми становлять важливу і своєрідну групу лексики, ще не всебічно досліджену на ґрунті

української мови. За визначенням С. Шестакової, «фітонім – це власне ім'я будь-якої рослини» [4, с. 45].

Система власних назв у творі І. Калинця велика і різноманітна. Автор використовує фітоніми для найменування назв головних персонажів, зважаючи на особливості казки як жанру фольклору: *Ромашка, Кульбаба, Рожка, Незабудка, Ірис*.

Цікавими є номінації, мотиваційною основою яких є зв'язок із небесним світилом – Сонцем. За давньою міфологією східнослов'янських племен слов'яни були сонцепоклонниками і називали себе «синами сонця», отождиваючи рослини сонця за зовнішніми ознаками вважали кульбабу, рум'янок. Квітка *кульбаба* схильна до загинання, округлості, укр. слово *кульбабий* – «горбатий, загнутий» [2, т. 2, с. 323], походить від кулити, що означає зігнути. Мотиваційною основою фітоніма *рум'янок* є рум'яний, адже серединка квітки руда. Рослинний світ української мови багатий і на композитні народні та народнопоетичні назви, наприклад *люби-мене* (незабудка). Таку назву утворено поєднанням наказового способу дієслова з іменником. Латинська назва *півників* («*ірис*») походить із грецької міфології, від імені богині веселки Іриди. Українська назва фітоніма *півники* мотивується схожістю барвистих квіток із хвостом півня. Утворені ці назви суфіксальним способом: суфікс *-ик-* надає слову нового смислового значення, а суфікс *-очк-* надає фітоніму пестливого відтінку. *Рожка* є символом дівочої краси і кохання. Цей фітонім є компонентом лексичних словосполучень: *гайова рожка* (шипшина), *панська рожка* (троянда), *собача рожка* (польова, дика).

Зоонімія як галузь ономастики в українській мові залишається сьогодні малодослідженою. На думку М. Сюська, головна номінативна особливість зооніма – називати тварину, характеризуючи її [3]. Власні назви тварин, мотивовані реальними ознаками, стоять ближче до апелювативів, ніж будь-який інший клас власних імен.

У творі І. Калинця «Пан Ніхто» автор уживає зооніми, утворені безафіксним способом, причому відбувається трансонімізація іменування і

усічення початкової основи (афереза), наприклад сорока – Сорока – Со+Рока: *сорока Рока, синичка Ичка, горобець Бець, котик Отик, песик Есик*.

Отже, у творах І. Калинця представлений світ флори і фауни у власних назвах за допомогою фітонімів та зоонімів. Автор активно використовує назви рослин, які мають зв'язок із українською міфологією, проте в самому тексті вони не несуть того значення, що й у фольклорі. Клички тварин І. Калинець вживає такі, які утворені шляхом усічення твірної основи, що робить їх цікавими і нестандартними. Ці типи іменування персонажів гармонійно переплітаються в художньому творі, взаємодоповнюючи та створюючи канву художньої цілості та оригінальності авторського задуму.

Список літератури:

1. Калинець І. М. Казки зі Львова /Кравчук вид. третє, доп. Львів: СПОЛОМ. 2007. 256 с.
2. Словарь української мови / упор. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко : в 4-х т. К. : Вид-во Академії наук Української РСР, 1958. Том 2.
3. Сюсько М. І. Взаємовідношення власних і загальних імен (зооніми і апеллятиви) в українській мові. Ужгород, 1985. 66 с.
4. Шестакова С. Мотивація сучасних фітонімів. *Українська мова*. 2010. № 2. С. 20.

Ольга Орлик,

Тернопільський національний

педагогічний університет ім. В. Гнатюка

Науковий керівник: канд. філол. наук, доц. С. В. Бородіца

МОДЕРНІСТСЬКИЙ ДИСКУРС ПОЕМИ «ПОДОРОЖ З УЧИТЕЛЕМ»

Б. БОЙЧУКА

Постановка проблеми. Поява Нью-Йоркської групи поетів у другій половині ХХ століття засвідчила «плідну й присутню реалізацію природних